

אתר הנצחה בלטרון לזכר החיילים היהודים שלחמו במלחמת העולם השנייה והנצחת

הנשיא השישי חיים הרצוג

הצעה להחלטה

מחליטים, בהמשך להחלטות הממשלה מספר 1827 מיום 16.05.2002, מספר 1873 מיום 09.05.2004, מספר 1004 מיום 07.01.2007, מספר 3482 מיום 17.07.2011, ומספר 2375 מיום 26.12.2014; לאור החשיבות שרואה הממשלה בהקמת אתר להנצחת הלוחם היהודי במלחמת העולם השנייה; בהמשך להחלטת ממשלה מספר 46 מיום 31.5.2015 שהעבירה את האחריות למיזם להקמת אתר להנצחת הלוחם היהודי ממשד ראש הממשלה למשרד ירושלים ומורשת, ובהתאם לסעיף 4 לחוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה, התשמ"ו-1986:

1. להנחות את משרד ירושלים ומורשת לפעול להשלמת הקמת אתר הנצחה בלטרון לזכר החיילים היהודיים שלחמו במלחמת העולם השנייה (להלן – **המיזם**).
2. להאריך את התקופה לביצוע המיזם ב- 4 שנים נוספות עד לשנת 2022.
3. להמשיך ולהפעיל את הצוות הבינמשרדי שהוקם בהחלטה מספר 1827 האמורה, לצורך המשך ליווי המיזם, בכפוף לשינויים הבאים:
 - א. במקום יושב ראש ועדת השרים לענייני תפוצות, קליטה ועליה יעמוד בראש הצוות נציג משרד ירושלים ומורשת.
 - ב. במקום נציגי משרד הפנים ומשרד הבינוי והשיכון, לצוות יתווספו נציגי משרד החינוך, המשרד לשיויון חברתי, משרד התיירות ומשרד התפוצות.
 - ג. לצוות יצטרף כחבר מזכיר הממשלה או מי מטעמו.
4. לקרוא לאתר הנצחה על שם הנשיא השישי של מדינת ישראל מר חיים הרצוג ז"ל.
5. הצוות הבינמשרדי יפעל לגיבוש תוכנית להנצחת פועלו ומורשתו של הנשיא הרצוג וליישומה בכפוף לכל דין. התוכנית תתווסף לתכני האתר, כפי שנקבעו בהסכמים שנחתמו בנושא מבלי לפגוע בהם. לשיבות הצוות בנושא זה ולצורך הטיפול בו יצטרפו לצוות חברים מן המניין נציג המועצה לעניין הנצחת נשיאים וראשי ממשלותיה, ונציג משפחת הנשיא הרצוג.
6. להקצות לצורך יישום החלטה זו סכום של 19 מלש"ח, שיאוגם על ידי משרד ירושלים ומורשת, כמפורט בטבלה שלהלן (להלן – **התקציב הממשלתי**).

2021	2020	2019	
2	2	1	משרד ירושלים ומורשת
		2 (יתרת תקציב שהוקצה בהחלטות קודמות)	משרד רה"מ
		2	משרד התפוצות
2	2		משרד הביטחון
1	1		משרד החינוך
		2	המשרד לשוויון חברתי
	0.5	0.5	משרד התיירות
	עד 1 מלש"ח בשתי השנים יחד		משרד העליה והקליטה
5	6	8	סה"כ

לטובת מימון החלטה זו, בהתאם לסעיף 40א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה – 1985, המשרדים המפורטים בטבלה יקצו מתקציב הרכש שלהם את הסכומים הנקובים בטבלה בשנים 2020 ו-2021 לצורך מימון פעולה מאזנת כהגדרתה בסעיף החוק האמור. המשרדים ואגף התקציבים במשרד האוצר רשאים להסכים ביניהם על הקצאה מתקציב שונה מהתקציב המפורט לעיל לשם ביצוע הפעולה המאזנת כאמור.

7. העברת התקציב הממשלתי תיעשה כנגד העמדת מימון הולם בסך מצטבר של 19 מלש"ח ממקורות שאינם ממשלתיים, לטובת המיזם, בכפוף לכל דין, וכן לאחר השלמת בחינת סוגיית הזכויות בנכס על ידי הגורמים השונים בממשלה.

8. התקציב הממשלתי ישמש לטובת פעולות להקמת המיזם בלבד והמדינה לא תישא בעלויות התפעול השוטף של המיזם.

דברי הסבר

רקע כללי

אתר ההנצחה בלטרון

אתר ההנצחה לזכרם של החיילים היהודים שלחמו במלחמת העולם השנייה בלטרון הינו מיזם של ממשלת ישראל, המקודם החל משנת 2002.

מדובר במיזם ייחודי ויחיד מסוגו אשר ינציח את הלוחמים שלחמו בצבאות בעלות הברית ובשורות הפרטיזנים במלחמת העולם השנייה, ואת מורשתם ותרומתם לניצחון על גרמניה הנאצית לרבות חלקם במלחמה על קוממיות עם ישראל בארצו. במלחמת העולם השנייה לחמו כמיליון וחצי יהודים מרחבי תבל (כולל מהישוב היהודי בארץ ישראל), מהם נפלו למעלה מ-250,000 איש.

בנוסף להיותו מוקד הנצחה ומרכז מורשת מוזיאלי, מתוכנן המיזם להפוך למוקד ידע עולמי, מוקד תיירותי ומרכז חינוכי לנוער בישראל ובתפוצות.

המיזם יצא לדרך בראשית שנות האלפיים, לאחר שהממשלה החליטה על הקמת אתר ההנצחה בלטרון (החלטה מיום 16.5.2002). במרוצת השנים התקבלו ארבע החלטות ממשלה נוספות אשר איגמו משאבים וביססו את המשכיות המיזם, וכן התקבלה החלטת ממשלה (מספר 46 מיום 31.5.18) שהעבירה האחריות לקידומו ממוסד ראש הממשלה למשרד ירושלים ומורשת. בהתאם להחלטות הממשלה הקודמות הוקצה תקציב ממשלתי בסך 16 מלש"ח לטובת הקמת המיזם. התקציב אוגם במשרד ראש הממשלה, אשר התקשר לטובת ביצוע הפרויקט, בשנת 2007, עם "העמותה להקמת מוזיאון הלוחם היהודי במלחמת העולם השנייה" (להלן: "העמותה"). עד כה השקיעה המדינה במיזם למעלה מ-11 מליון שקלים כנגד מימון הולם בגובה זהה, ונבנה שלד מבנה המוזיאון בלטרון. זאת, במיזם משותף שבין משרד ראש הממשלה לבין העמותה. מטרת החלטה זו היא להשלים את הקמת המוזיאון.

בשנת 2015 יזם אגף מורשת במשרד ירושלים ומורשת הערכה מקצועית של עלות השלמת המיזם, ובחודשים האחרונים בוצע עדכון לאומדן, לפיו עלות השלמת המיזם עומדת על 38 מלש"ח. מוצע בהחלטה זו כי הממשלה תגייס מחצית מהסכום הנדרש להשלמת הפרויקט בכפוף למימון הולם שיגויס בכפוף לכל דין.

לטובת המיזם קיים כבר סכום של שני מלש"ח, יתרה מהפעולות במסגרת החלטות ממשלה קודמות בנושא, כפי שתואר לעיל. מוצע, כי הממשלה תוסיף 17 מלש"ח נוספים, כך שסך התקציב הממשלתי יעמוד על 19 מלש"ח. הקצאת סכום זה בפועל מותנית בהעמדת מימון הולם מצד העמותה, כאמור לעיל.

תקציב משרד החינוך ישמש לצורך מרכיבים חינוכיים במיזם.

איגום התקציב הממשלתי ייעשה במשרד ירושלים ומורשת.

שלב עדכון התכנון ימומן מתוך יתרת התקציב שנותרה מהחלטות הממשלה הקודמות (סה"כ שני מלש"ח).

רק לאחר אישור שלב עדכון התכנון המפורט על ידי צוות ההיגוי הבינמשרדי, בראשות משרד ירושלים ומורשת, ניתן יהיה להתחיל לממש את התקציב הממשלתי החדש שיאוגם מכוח החלטה זו (17 מלש"ח).

כמו כן, תחילת העבודות בפועל תהא כפופה לקיומה של תכנית תקציב, תפעול שוטף ופעולות, אשר תאושר על ידי הצוות הבינמשרדי.

הנצחת הנשיא הרצוג

פרק זה בהצעת ההחלטה מוגש בהתאם לסעיף 4 בחוק להנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה, התשמ"ו-1986, שלפיו "4(א) המועצה תציע לממשלה ... תוכנית להנצחת זכרו של כל מי שכהן כנשיא המדינה או ראש ממשלה ... 4(ג) תוכנית ההנצחה טעונה אישור הממשלה". חובת ההיוועצות במועצה הושלמה ביום 13.2.19, המועצה אישרה את תוכנית ההנצחה כמפורט בהצעת ההחלטה פה אחד.

חיים הרצוג ז"ל כיהן כנשיאה השישי של מדינת ישראל בשנים 1983-1993. הנשיא הרצוג לחם כקצין קרבי בשורות הצבא הבריטי, השתתף בפלישה לאירופה הנאצית, בכיבוש גרמניה הנאצית ושחרור מחנה הריכוז ברגן בלזן, ואף לחם כקצין קרבי בצה"ל בקרבות לטרון במלחמת העצמאות. מוצע איפוא כי באתר יתקיימו פעולות להנצחת זכרו ומורשתו הייחודית של נשיאה ה-6 של מדינת ישראל, אשר יבואו לידי ביטוי באופן מיטבי על רקע מיזם ההנצחה לחיילים היהודיים במלחמת העולם השנייה. במסגרת הצוות הבינמשרדי יגובשו התכנים הייחודיים להנצחת זכרו ומורשתו של חיים הרצוג- הלוחם, המשפטן והנשיא. תונצח תרומתו הרבה לתקומת העם היהודי בארצו תוך שימת דגש על ערכי הגבורה, הנחישות והמאבק על שוויון הזכויות של העם היהודי מחד, וערכי שימור המסורת וזיכרון העבר, לצד שינוי וחדשנות, מאידך.

מוצע כי אישור התוכנית להנצחה, לרבות קביעת עקרונות ההנצחה והדרכים השונות לבצעה ילוו בידי הצוות הבינמשרדי, כאשר לטובת הטיפול בנושא זה של הנצחת הנשיא הרצוג יצורפו אליו כחברים מן המניין נציג המועצה לעניין הנצחת נשיאים וראשי ממשלותיה, ונציג משפחת הנשיא הרצוג.

בנוסף, במסגרת פעולות ההנצחה, מוצע לקרוא למוזיאון על שמו של הנשיא השישי של מדינת ישראל, מר חיים הרצוג ז"ל.

לאחר אישור תכנית ההנצחה למורשת חיים הרצוג, יבטיח הצוות הבינמשרדי את שילובה המיטבי עם תכנית הנצחת הלוחם היהודי במלחמת העולם השנייה, לכדי מרכז מבקרים משולב באופן שיעצים ויחזק כל חלק במיזם.

מדובר במיזם לאומי בעל חשיבות ראשונה במעלה, המגלם בתוכו ערכים היסטוריים, תרבותיים וחינוכיים. בהחלטה זו התווסף למיזם רובד חדש של הנצחת מורשת חיים הרצוג, נשיאה השישי של מדינת ישראל. מודגש, כי המיזם אינו משנה את אופיו ותכליתו. הנצחת הנשיא הרצוג לא תבוא במקום הנצחת הלוחם היהודי ושאר מטרות המיזם, לא תאפיל עליהם ולא תצמצמם.

מטרת החלטה זו היא כי שילוב התכנים ואיגום המשאבים יביאו להשלמת המיזם לאחר שנים רבות, יסייעו להעצמת המורשת, ולחשיפתה לציבור הרחב ולטובת הדורות הבאים.

בהתאם לכך מוצעת תכנית תקציב להשתתפות המדינה בסכום כולל של 19 מלש"ח לפי החלוקה הבאה :

משרד	סכום, מלש"ח
משרד ירושלים ומורשת	5
משרד רה"מ (יתרת תקציב שהוקצה בהחלטות קודמות)	2
משרד התפוצות	2
משרד הביטחון	4
משרד החינוך	2
המשרד לשוויון חברתי	2
משרד התיירות	1
משרד העליה והקליטה	1
סה"כ	19

משרד העליה והקליטה יעביר בסה"כ 1 מיליון ש"ח על פני השנים 2019-2020. הסכום המדויק בכל שנה יתואם בין המשרדים במהלך 2019.

מובהר כי המיזם נשוא הצעת החלטה זו אשר החל כשמונה שנים טרם הקמת אגף מורשת, אינו בגדר "מיזם מורשת" הנמנה על רשימת מיזמי המורשת שהאגף משקיע בהם, ואשר הם בעיקרם מיזמים לשיפור ופיתוח של תשתיות קיימות. בהתאם, אין מדובר במיזם מורשת אשר אגף מורשת פועל ליישמו במסגרת מנגנוני ונהלי העבודה שלו.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי

תקציב

תקציב כולל בסך של 19 מלש"ח לשנים 2019-2021

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

ראש הממשלה- תומך
שר הביטחון – תומך
שר התפוצות - תומך
השרה לשוויון חברתי- תומכת
שר התיירות – תומך
שר העליה והקליטה - תומך

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה מספר 1827, מיום 16.5.2002
החלטת ממשלה מספר 1873, מיום 9.5.2004
החלטת ממשלה מספר 1004, מיום 7.1.2007
החלטת ממשלה מספר 3482, מיום 17.7.2011
החלטת ממשלה מספר 2375, מיום 26.12.2014
החלטת ממשלה מספר 46, מיום 31.5.2015

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת

סיווגים

ראשי : ביצועי (1)

משני : תרבות, סמלים וטקסים (8)

מוגש על ידי שר ירושלים ומורשת
ועל ידי שר החינוך

ח' באדר א' התשע"ט

13 בפברואר 2019

היועצת המשפטית

ירושלים, ח' אדר א', תשע"ט

13 פברואר, 2019

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה: אתר ההנצחה בלטרון לזכר החיילים היהודים שלחמו במלחמת העולם השנייה והנצחת הנשיא השישי חיים הרצוג.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטיה המשפטיים:

1. החל משנת 2002 ועד היום קיבלה הממשלה חמש החלטות ממשלה שעניינן הקמת אתר להנצחת הלוחם היהודי במלחמת העולם השנייה בלטרון (להלן – **המיזם**), כמפורט בהצעת ההחלטה; בנוסף, בהחלטת ממשלה מספר 46 מיום 31.5.2015 הועברה האחריות למיזם ממשרד ראש הממשלה למשרד ירושלים ומורשת. כעת מבוקש להנחות את משרד ירושלים ומורשת לפעול להשלמת הקמת אתר הנצחה וכן להנציח במסגרת מיזם זה את הנשיא השישי מר חיים הרצוג ז"ל.
2. במסגרת הצעת ההחלטה מוצע להאריך את תקופת ביצוע הפרויקט עד לשנת 2022; לאגם תקציב ממשלתי נוסף בהיקף של 17 מלש"ח במשרד ירושלים ומורשת ולעדכן את הרכב הצוות הבינמשרדי שהוקם בהחלטת ממשלה מספר 1827 מיום 16.5.02 לצורך המשך ליווי יישום ההחלטה.
3. כאמור בדברי ההסבר להצעה, בהתאם להחלטות הממשלה הקודמות הוקצה תקציב ממשלתי בסך 16 מלש"ח לטובת הקמת המיזם. התקציב אוגם במשרד ראש הממשלה, אשר התקשר לטובת העניין במיזם משותף עם "העמותה להקמת מוזיאון הלוחם היהודי במלחמת העולם השנייה" (להלן – **העמותה**) בשנת 2007 (להלן – **הסכם 2007**).
כמו כן בהתאם לדברי ההסבר עד כה השקיעה המדינה במיזם למעלה מ-11 מליון שקלים כנגד מימון הולם בגובה זהה, ונבנה שלד מבנה המוזיאון בלטרון. בהמשך לכך בוצעה הערכה מקצועית של עלות השלמת המיזם, אשר עודכנה בחודשים האחרונים, ואשר לפיה עלות השלמת המיזם עומדת על 38 מלש"ח בסה"כ.
בהתאם, מוצע בהחלטה זו כי הממשלה תגייס מחצית מהסכום הנדרש להשלמת המיזם ותעביר אותו כנגד העמדת מימון הולם בסך מצטבר של 19 מלש"ח ממקורות שאינם ממשלתיים, לטובת המיזם, בכפוף לכל דין.
עוד מובא בהקשר זה בדברי ההסבר כי רק לאחר אישור שלב עדכון התכנון המפורט על ידי הצוות הבינמשרדי, ניתן יהיה להתחיל לממש את התקציב הממשלתי המוקצה בהחלטה זו.

היועצת המשפטית

4. בהמשך להסכם 2007 העמותה חתמה על הסכם הרשאה עם עמותת יד לשריון – חוכרת הקרקע מאת הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש באיזור יהודה ושומרון - שלפיו עמותת יד לשריון מאפשרת לעמותה להקים בשטחה את המוזיאון. תקופת ההרשאה נקבעה עד ליום - 31.12.14 עם זכות ברירה להארכתה.
- נוכח העקרונות שלפיהם בוצע המיזם עד כה ולאור הנסיבות המיוחדות של המיזם, ובכללן השקעת תקציב ממשלתי בבניית נכס המיועד להיות מוחזק בידי גוף פרטי, מוצע בהצעת ההחלטה כי העברת התקציב המוקצה בהחלטה זו בפועל תהיה מותנית גם בהשלמת הליך לבחינת סוגיית הזכויות בנכס על ידי הגורמים הרלוונטיים בממשלה, ובהם: משרד המשפטים, משרד האוצר ומשרד ירושלים ומורשת.
5. חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה, תשמ"ו-1986 (להלן – **החוק**), קובע בסעיף 4 (א) כי המועצה לעניין הנצחת זכרם של מי שנשאו את משרת נשיא המדינה או ראש הממשלה (להלן – **המועצה**), תציע לממשלה "תוכנית להנצחת זכרו של כל מי שכיהן כנשיא המדינה או ראש ממשלה". כן נקבע בסעיף 4(ג) לחוק כי תוכנית ההנצחה שתוצע על ידי המועצה טעונה אישור הממשלה.
- חובת ההיועצות במועצה הושלמה ביום 13.2.19, המועצה אישרה את תוכנית ההנצחה כמפורט בהצעת ההחלטה פה אחד.
6. בהתאם לחוק ומתוך הכרה והוקרה לתרומתו של הנשיא השישי, מר חיים הרצוג, מוצע להנחות את משרד ירושלים ומורשת להקים מיזם אשר ידגיש את תרומתו הרבה לתקומת העם היהודי בארצו תוך שימת דגש על ערכי הגבורה, הנחישות והמאבק על שוויון הזכויות של העם היהודי מחד, וערכי שימור המסורת וזיכרון העבר, לצד שינוי וחדשנות, מנגד.
- כמו כן, בהתאם להצעה הצוות הבינמשרדי המלווה את יישום המיזם יפעל לגיבוש תוכנית להנצחת פועלו ומורשתו של הנשיא הרצוג וליישומה, בכפוף לכל דין, כאשר ישיבות הצוות בנושא זה ולצורך הטיפול בו יצטרפו לצוות כחברים מן המניין נציג המועצה, ונציג משפחת הנשיא הרצוג.
7. כאמור בדברי ההסבר להצעה - המיזם אינו בגדר "מיזם מורשת" הנמנה על רשימת מיזמי המורשת שאגף מורשת במשרד ירושלים ומורשת משקיע בהם, ואשר הם בעיקרם מיזמים לשיפור ופיתוח של תשתיות קיימות. בהתאם, אין מדובר במיזם מורשת אשר אגף מורשת פועל ליישומו במסגרת מנגנוני ונהלי העבודה שלו.
8. השלמת הקמת המיזם תיעשה בכפוף להוראות כל דין החל על העניין, לרבות דיני המכרזים.

היועצת המשפטית

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

הצעת ההחלטה מובאת לפתחה של הממשלה לאחר שהכנסת אישרה את חוק התפזרות הכנסת העשרים, התשע"ט – 2018. בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה ולפסיקת בית המשפט העליון הממשלה מצווה בימים אלו בהם היא מכהנת כממשלה יוצאת, לנהוג בריסון ובאיפוק בכל הנוגע להחלטות המתקבלות, להקצאת משאבים וליוזמות חקיקה.

בענייננו, וכאמור לעיל, מדובר בהצעת החלטה המשכית – שישית במספר – לאחר חמש החלטות ממשלה אשר התקבלו בנושא על ידי ממשלות שונות ב-17 השנים האחרונות. קידום ההחלטה במועד זה נובע מכך שפעולות שונות שנעשו על ידי עובדי המשרד והשותפים בשטח בשנים האחרונות, הבשילו לשלב המאפשר קידום החלטה רק בעת הזו. כמו כן, נמסר כי קיימת דחיפות לקידום החלטת הממשלה במועד זה, שכן הושגו תרומות בגובה 19 מלש"ח לקידום המיזם, כאשר כל התורמים הפוטנציאליים המשמעותיים מתנים את התחייבותם לתרומה בהתחייבות ממשלתית ברורה להעמדת מימון הולם שתבטא בהחלטת ממשלה. עוד נמסר כי הובע חשש כי אם יידחה תהליך זה בחודשים ארוכים כמה מהתורמים הפוטנציאליים, יחזרו בהם מכוונתם להשקיע את תרומתם במיזם.

בנוסף, בהתחשב בכך שהממשלה הקצתה זה כבר 16 מלש"ח למיזם ומתוכם הושקעו בפועל למעלה מ-11 מלש"ח, אשר הביאו את המיזם לידי ביצוע חלקי; בשים לב לכך שהגורמים המקצועיים מחווים דעתם כי ראוי ורצוי להשלים את המיזם ולהביאו לידי גמר, ומעריכים כי במצב הדברים העדכני ניתן יהיה להשלים את הפרויקט בתוך 4 שנים; ובשים לב לכך שבהתבסס על המידע שהועבר לידינו לא התרשמנו כי ההחלטה מעוררת קושי בהיבטים הנוגעים לתעמולת הבחירות או היבטים פוליטיים-מפלגתיים אחרים, וההחלטה אינה בנושא שנוי במחלוקת מבחינה ציבורית – נראה כי אין מניעה לקדם את ההחלטה בתקופת בחירות.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

ההצעה הופצה ליועצים המשפטיים של משרדי הממשלה הרלוונטיים.

מהלשכה המשפטית במשרד ראש הממשלה נמסר כי יש בהצעה זו כדי להעמיק את חוסר השיוויון בהנצחת נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה, אולם לא באופן העולה כדי מניעה משפטית.

היועצים המשפטיים של משרד הבטחון, משרד התפוצות, המשרד לשיוויון חברתי, משרד התיירות ומשרד העליה והקליטה מסרו כי אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ציבורי-מינהלי) סבורה כי אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

היועצת המשפטית

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההחלטה:
בשים לב לאמור לעיל, אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה. האמור הוא על דעת
היועצת המשפטית של משרד החינוך.

שירן שושנה
שירן שושנה, עו"ד

היועצת המשפטית למשרד ירושלים ומורשת